



Ligbærerlauget i funktion ved købmand A. Termansens begravelse i 1939. Man ser, hvorledes der udskiftes bærere, som beskrevet i teksten



Fortælling om Ribe Ligbærerlaug (1659 – 1958)

1659 var et rigtigt ulykkesår i Ribe. Dels blev byen besat af svenskerne under svenskekrigen, og dels udbrød der pest i byen. Dertil kom, at Svenskekrigen betød, at mange fordrevne bønder og hjemløse søgte til byen, hvilket forøgede dens indbyggertal betragteligt. Det fortælles, at ikke mindre end 900 ripensere døde af pesten tillige med mange af de fordrevne. Der skal ligefrem have ligget mange omkomne i gaderne. Det kunne byens begravelsesvæsen slet ikke klare. Især var det et problem at få begravet de mange familieløse og venneløse.

Laugstiftes

Behjertede borgere stiftede derfor "Borger Samkvem Compagnie Laugstift", der skulle fungere som et regulært ligbærerlaug samt yde økonomisk støtte til dets medlemmer og deres husstand ved begravelser. Dets medlemmer forpligtede sig til at bære afdøde, som blev svøbt i et ligklæde og lagt på en bære. De fattigste uden kiste. Ikke-bærere skulle danne følge fra hjem til kirken og fra kirken til graven.

Efter jordfæstelsen skulle de ledsage de pårørende tilbage til hjemmet.

Laugets organisation og rekvisitter

Laugstift udnævnte nødvendige "embedsmænd": en skriver, en oldermand, en ligklædebevarer og en bydmand. Denne sidste skulle bekendtgøre dødsfaldet og *byde* til begravelser og tilsige laugets medlemmer til begravelserne. Ordet "bydmand" er senere blevet til det nuværende "bedemand". Ligklædet blev afført liget umiddelbart før jordfæstelsen.

Til brug for laugets arbejde anskaffede man forskellige genstande og remedier: Sørgeslør, sørgekappe, ligklæde, bækken til afbrænding af røgelse (til at tage stanken fra liget, der måske allerede var gået i forrådnelse eller fra lig, der tidligere var blevet begravet under kirkegulvet). Senere tilkom høje sorte hatte og sorte frakker med mere. Medlemmer af laugstift kunne leje rekvisitterne, mens de stilledes gratis til rådighed for fattige. I 1664 anskaffedes tillige en kiste til

opbevaring af laugstifts protokoller og diverse ejendele.

Økonomi

Medlemmerne bandt sig til at betale et årligt kontingent. De fik udbetalt et beløb til begravelseshjælp. (Omkring år 1700 fem rigsdaler). Udover kontingentet havde laugstifts pengekasse forskellige andre indtægter, blandt andet fra medlemmernes bøder. F.eks. kostede det 1 rdl. i mulkt, hvis man ikke mødte op efter at være tilsagt en begravelse, og det kostede en mulkt på 10 mark, såfremt man ikke mødte op til de årlige regnskabsafregninger med mindre man var bortrejst eller sengeliggende. Der var også bøder for at møde ubarberet, beruset eller ved højlydt tale ved ligbegængelser. Betalte man ikke bøden, blev den fordoblet.

Ifølge de bevarede protokoller spillede man også i Klasseotteriet fra 1727 - 1917, dog vist nok uden nogensinde at vinde.

Arbejdet

Det var oldermanden, der bestemte, hvem der skulle møde til en begravelse, og der var mødepligt under bødeansvar. Det kostede seks Rigsdaler at få et lig henbåren”.

Man havde dog en fattigbøsse, som kunne betale kontingent for medlemmer, som var kommet i økonomiske vanskeligheder med mindre vedkommende ”formedelst Liderlighed og overflødig Fylder selv være Aarsag til sin Fattigdom og Armod”.

Bærerne skulle møde op i sort høj hat og sorte frakker. I begyndelsen i deres egen påklædning. I perioden første november til første maj skulle frakkerne være knappet helt op til halsen, mens øverste knap skulle være åben resten af året.



Den Gamle Kirkegårds kapel

Til en begravelse hørte 24 bærere, idet en kiste blev båret på to bærestænger, der hver betjentes af 4 bærere, 2 på hver side af kisten. Resten af bærerne var til afløsnings undervejs.

Når bærerne blev trætte, skiftedes

de ud med de ekstra bærere, som fulgte med umiddelbart efter kisten uden at standse ligtoget.

Udskiftning skete med militær præcision med 4 ad gangen under kommandoen ”Skift”. De tilsagte bærere deltog i hele begravelsen såvel før som efter.

I Ribe fandtes der i 1800-tallet ikke færre end 4 ligbåre: Den tarveligste anvendtes af de fattige håndværkerlaug, en anden brugtes af skipperne, der havde en indskrift fra Bibelen om Jonas i hvalfiskens bug, den tredje var forbeholdt købmandsstanden, mens den sidste alene var forbeholdt lensmanden.

Social funktion

Ligbærerlauget deltog så absolut i byens sociale og selskabelige liv. Ofte gik det lystigt til ved generalforsamlingerne og andre selskabelige møder. Her kunne man f.eks. more sig med at synge sange forfattet til lejligheden. F.eks. blev der ved regnskabsaflæggelsen i 1935 sunget en sådan sang på melodien ”Mallebrok er død i krigen,” hvor et af versene lyder:

*” I Ribe ser man ofte
en Mand med høj Cylinderhat.
Han i sin sorte Kofte
ej ligner en soldat.
Det er et helt Kompagni,
Det her ligbæreri,
Man siger, at det stammer
fra Fjerde Kresjans Ti!”*

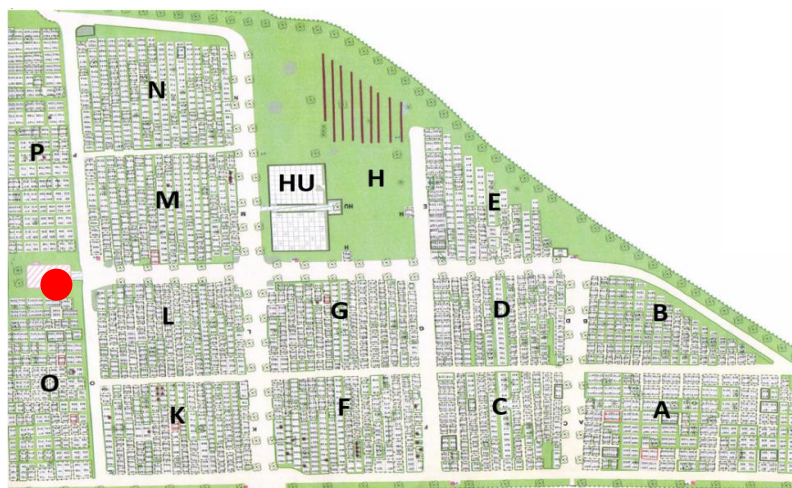
Opløsning

To gange i laugets historie lå lauget i dvale, sidste gang 1836-79 p. g. a manglende medlemmer.

1879 startede man dog op igen. Efterhånden svandt medlemstallet dog atter ind og ved generalforsamlingen i 1958 (!) mødte kun 17 medlemmer, mens 1 var fraværende. Da flere af de fremmødte var enker, var der nu ikke mere medlemmer nok til at bære et lig. Lauget havde det sidste år kun medvirket ved 7 begravelser. De motoriserede bedemænd havde gjort lauget overflødig. Man besluttede derfor at nedlægge det.

Under storbevågenhed fra landspressens side bar man ved hjælp af de sidste 5 bærere samt en lejet medhjælper laugskisten fra oldermandens adresse i Puggårdsgade til borgmesteren på Rådhuset. I kisten lå protokollerne siden 1659, Christian den Femtes Danske Lov, bødekasen, fire kandelabre og 2 kapper. I bødekasen lå 357 kr. I aviserne stod der:

”Efter at alle seks havde lagt deres høje hatte på laden (kisten), gik man over i Weiss’s Stue, hvor borgmesteren bød på gravøl - naturligvis i form af jysk kaffepunch”



Ovenstående er skrevet af Ribe Kirkegårdes Fortællegruppe på grundlag af Søren Mulvads beskrivelse af laugets historie i sin bog ”Kirkegårdens Krønike”, udgivet i 2007 i anledning af Ribe Gl. Kirkegårds 200 års jubilæum.

● Her findes fortællingen



RIBE
KIRKEGÅRDE